MEZINÁRODNÍ KONFERENCE
6. října 2023, Praha

VÝZVY PRO TRANSATLANTICKÉ VZTAHY 2023

REPORTY

elf

FRIEDRICH NAUMANN FOUNDATION For Freedom.

INSTITUT PRO POLITIKU A SPOLEČNOST

OBSAH

4 PRACOVNÍ SNÍDANĚ:
AMERICKÉ PREZIDENTSKÉ VOLBY 2024
A JEJICH DOPAD NA TRANSATLANTICKÉ VZTAHY

8 ÚVODNÍ SLOVO

10 HLAVNÍ ŘEČNÍCI

12 EKONOMICKÝ PANEL:
EKONOMICKÉ VZTAHY MEZI EU A USA:
NA POKRAJI DOTAČNÍ VÁLKY

18 POLITICKÝ PANEL:
POLITICKÉ VZTAHY MEZI EU A USA:
GEOPOLITIČTÍ PARTNEŘI S ODCHYLNÝMI TENDENCEMI

26 BEZPEČNOSTNÍ PANEL:
BEZPEČNOSTNÍ VZTAHY MEZI EU A USA:
NÁSLEDKY RUSKÉ AGRESE

36 EVROPSKÉ LIBERÁLNÍ FÓRUM

37 NADACE FRIEDRICHA NAUMANNA PRO SVOBODU

38 INSTITUT PRO POLITIKU A SPOLEČNOST

39 KONTAKT

PRACOVNÍ SNÍDANĚ

AMERICKÉ PREZIDENTSKÉ VOLBY 2024 A JEJICH DOPAD NA TRANSATLANTICKÉ VZTAHY

CHARLES A. KUPCHAN
Vedoucí pracovník, Rada pro zahraniční vztahy (USA)

TIMMY DOOLEY
Spolupředseda, strana ALDE (Irská republika)

KRYŠTOF KOZÁK
Amerikanista, Katedra severoamerických studií, Fakulta sociálních věd, Univerzita Karlova (Česká republika)

IRENA KRCHÁKOVÁ
MODERÁTORKA
Redaktorka, Česká televize (Česká republika)

ÚVOD

Nadcházející prezidentské volby v USA, které se uskuteční na podzim příštího roku, již nyní vyvolávají obrovské očekávání v celosvětovém měřítku. Prezident Joe Biden oficiálně oznámil záměr usilovat o znovuzvolení a bývalý prezident Donald Trump se do prezidentského klání vložil také. Svět je opět uchvácen podívanou na americkou demokracii v akci a uvědomuje si, že ten, kdo zasedne v Oválné pracovně, má vliv nejen na chod Spojených států amerických, ale na celé mezinárodní společenství. Je zřejmé, že výsledek těchto voleb bude mít zvláštní důležitost pro budoucí rozhodování v oblasti transatlantických vztahů, zahraniční i bezpečnostní politiky. Evropa bude pozorně sledovat, jak budou volby ovlivňovat kritické otázky, jako je probíhající konflikt na Ukrajině a americkou podporu v konfrontaci s Ruskem.

CO PŘINÁŠÍ DO HRY JOE BIDEN A ZÍSKÁVÁ SI STÁLE ZÁJEM AMERIČANŮ JAKO ÚŘADUJÍCÍ PREZIDENT?

„Biden nabízí kontinuitu, stabilitu, správné pochopení zahraniční politiky USA, pochopení Ameriky ve světě a také koncepce budování mostů. Co mu však chybí, je čas, a to se projevuje.“

TIMMY DOOLEY

Zdá se, že věk prezidenta Bidena je skutečně pro mnoho amerických voličů problém. Američané si však uvědomují i další skutečnosti, které ovlivňují jejich rozhodnutí. Charles A. Kupchan, vedoucí pracovník Rady pro zahraniční vztahy (USA), vysvětluje zásadní třenice v současné americké společnosti: ***„Příští americké volby lze vnímat v kontextu dalších kmenových bojů, které se v USA odehrávají. Obyvatelstvo USA je rozděleno mezi tradiční bohatou vládnoucí třídu a nespokojenou třídu, která zůstává pozadu.“*** Tato nespokojená skupina, kterou tvoří hlavně bělošské obyvatelstvo bez vysokoškolského vzdělání, tvoří asi 42 % amerických voličů. ***„Americká dělnická třída zaznamenala v řadě desetiletí sekulární pokles svého blahobytu, a právě o tom je dysfunkce v USA a Biden to ví,“*** dodává Kupchan.

Domácí politika a ekonomická situace jsou dva hlavní faktory, které rozhodují o tom, koho bude průměrný americký volič v příštích volbách volit. Kryštof Kozák, amerikanista působící na Karlově univerzitě, poukazuje na tzv. bidenomiku a Bidenovu dobrou práci v oblasti míry nezaměstnanosti. ***„Není naivní, má zkušený tým a snaží se prosadit svou přízeň prostřednictvím ekonomiky.“***

Jednou z Bidenových největších předností je jeho ***„skutečnost“***. Kupchan zdůrazňuje, že současný šéf Bílého domu je ***„obyčejný chlap, který to myslí dobře. Co vidíte, to dostanete.“*** Pokud jde o jeho slabiny, zmiňuje rostoucí inflaci a imigraci. ***„Bidenomika funguje, ale každodenní život je drahý. Ekonomice se celkově daří, ale běžní Američané to nepociťují.“***

BUDE PŘÍSTUP DONALDA TRUMPA VÍTĚZNOU STRATEGIÍ V AMERICKÉ POLITICE?

„Nabízí nám starosti,“ odpoví krátce Timmy Dooley. Donalda Trumpa vnímá jako politika, kterého lze charakterizovat jeho nejednodností a rozdělováním. Snaží se identifikovat menšiny a démonizovat je, což společnost vnímá negativně. ***„Jde mu především o vítězství,“*** dodává. ***„Nemá žádnou ideologii a je schopen démonizovat jakoukoli část společnosti nebo sociální otázky, pokud to znamená, že mu to ve volbách přinese 50 % + 1 hlas.“***

Charles A. Kupchan rozvíjí tuto otázku hlouběji. ***„Jestli má Donald Trump nějakou pozitivní stránku, pak je to ta, že funguje jako budíček.“*** Trump je velmi talentovaný politik, který umí hrát na dav, a neměl by být podceňován. ***„Hrát na rasistickou kartu a nadřazenost bílé rasy skutečně funguje.“***

Z pohledu Kryštofa Kozáka má Trump tu pochybnou výhodu, že se snaží být silným mužem, a v krizových dobách je přirozeným instinktem lidí následovat silné vůdce, kteří je z krize dostanou, i když nedodržují pravidla. A to je podle něj zásadní Trumpovo kouzlo.

JAKÝ JE POSTOJ TRANSATLANTICKÉHO PARTNERSTVÍ K VÁLCE NA UKRAJINĚ?

„Lze si všimnout rozporu mezi aspiracemi a realitou na Ukrajině. Na Ukrajině zvítězíme, a než se tak stane, tak se budeme snažit tak dlouho, jak bude potřeba, ale taková artikulace přináší otázku - jak? V určitém okamžiku potřebujeme konverzaci, která se bude týkat spíše toho, jak tuto válku ukončit způsobem, který bude pro Ukrajinu co nejvýhodnější, i když to nyní nebude znamenat úplné obnovení suverenity,“ zdůrazňuje Charles A. Kupchan.

S Bidenem by se konflikt na Ukrajině mohl změnit v dlouhotrvající, tzv. ***‘zamrzlý’*** konflikt. ***„Neopustí Ukrajinu a nedopustí, aby Ukrajina padla, ale nemají jasný endgame,“*** dodává Kozák. Pokud jde o transatlantické vztahy, upozorňuje, že Bidenova protekcionistická politika, jako je zákon o snížení inflace (IRA), byla z politického hlediska velkým zlepšením, ale z hlediska ekonomického propojení s Evropou je dopad spíše negativní. ***„Bidenova administrativa měla lépe rozlišit ekonomické vztahy s Evropou od těch s Čínou a více je podpořit.“***

Dooley toto téma uzavírá konstatováním, že Evropa nemluví stejným hlasem o vojenských útočných pozicích jako USA a bez USA se NATO nikam neposune.

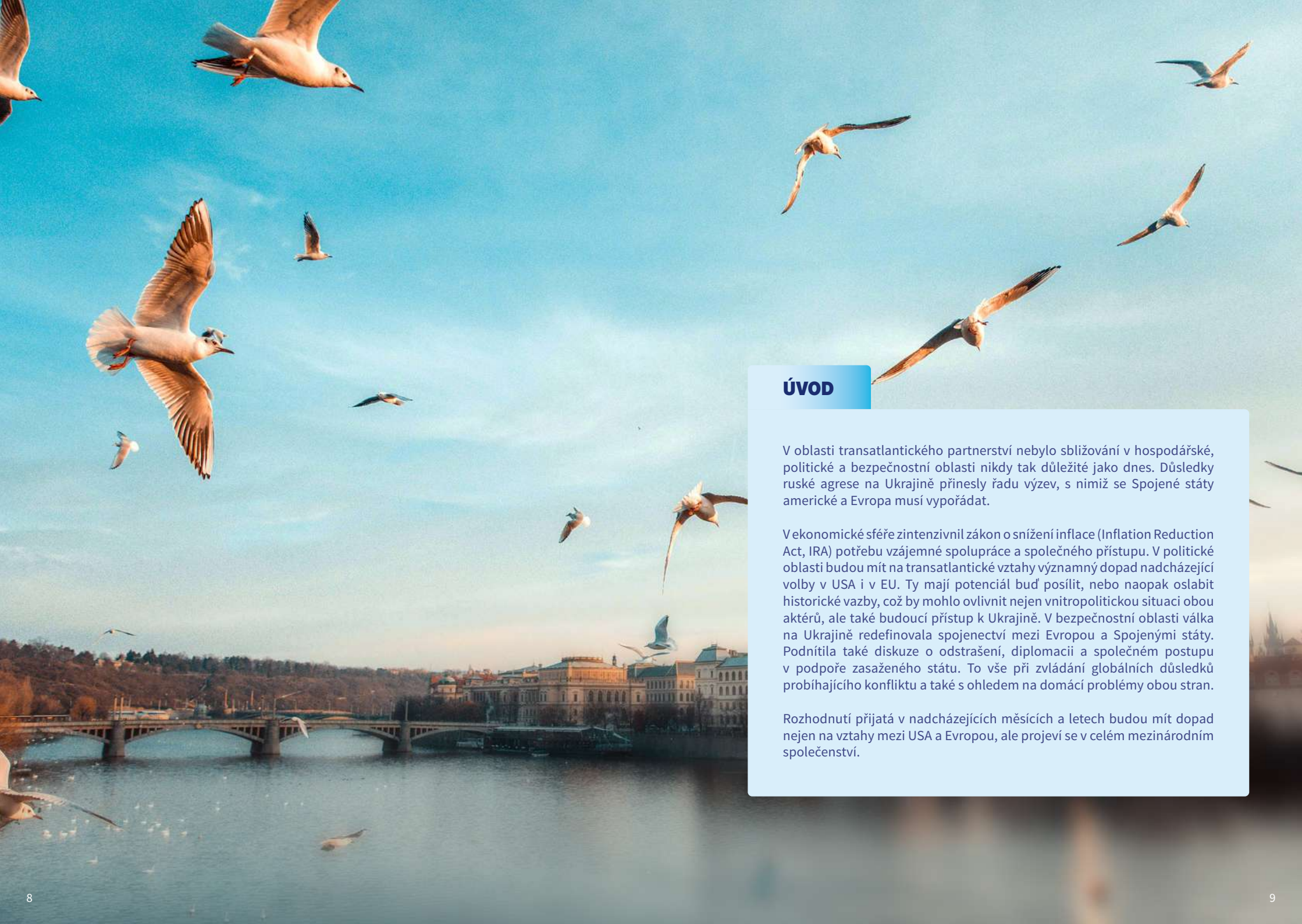

ÚVOD

V oblasti transatlantického partnerství nebylo sbližování v hospodářské, politické a bezpečnostní oblasti nikdy tak důležité jako dnes. Důsledky ruské agrese na Ukrajině přinesly řadu výzev, s nimiž se Spojené státy americké a Evropa musí vypořádat.

V ekonomické sféře zintenzivnil zákon o snížení inflace (Inflation Reduction Act, IRA) potřebu vzájemné spolupráce a společného přístupu. V politické oblasti budou mít na transatlantické vztahy významný dopad nadcházející volby v USA i v EU. Ty mají potenciál buď posílit, nebo naopak oslabit historické vazby, což by mohlo ovlivnit nejen vnitropolitickou situaci obou aktérů, ale také budoucí přístup k Ukrajině. V bezpečnostní oblasti válka na Ukrajině redefinovala spojenectví mezi Evropou a Spojenými státy. Podnítila také diskuze o odstrašení, diplomacii a společném postupu v podpoře zasaženého státu. To vše při zvládání globálních důsledků probíhajícího konfliktu a také s ohledem na domácí problémy obou stran.

Rozhodnutí přijatá v nadcházejících měsících a letech budou mít dopad nejen na vztahy mezi USA a Evropou, ale projeví se v celém mezinárodním společenství.

HLAVNÍ ŘEČNÍCI

Chceme-li zachovat existenci našich demokratických hodnot, musíme je chránit. A to je případ války na Ukrajině. Její lid nebrání pouze své území, ale chrání také svou demokratickou identitu, čímž sjednocuje svět stojící na principech sebeurčení a lidské důstojnosti. Demokracie není ani výchozí, ani zaručený stav. Cesta k ní byla dlážděna bojem, oběťmi a neochvějnou vírou v hodnoty svobody a rovnosti. ***„Naše finanční souhra, kdy USA investují do EU čtyřikrát více než do celého asijsko-pacifického regionu a EU investuje do USA desetkrát více než do Indie a Číny dohromady, není jen investicí do ekonomik, ale hlubokou investicí do důvěry, víry a společné budoucnosti,“*** komentuje Dooley současné hospodářské vazby mezi USA a Evropskou unií.

TIMMY DOOLEY
Spolupředseda, strana ALDE
(Irská republika)

KAREL HAVLÍČEK
Místopředseda, Poslanecká sněmovna
Parlamentu České republiky
(Česká republika)

„Je to jednoduché. Probíhá boj mezi dobrem a zlem. Mezi terorem a brutalitou na jedné straně a svobodou a demokracií na straně druhé.“

TIMMY DOOLEY

„Bez zajištění potřeb našich občanů může být stále obtížnější přimět je, aby vnímali výhody transatlantického partnerství.“

KAREL HAVLÍČEK

„Společně můžeme proplouvat složitými problémy naší doby od ekonomických sporů po geopolitické výzvy.“

KAREL HAVLÍČEK

„Ruská agrese znovu zažehla transatlantické spojenectví.“

TIMMY DOOLEY

EKONOMICKÝ PANEL

EKONOMICKÉ VZTAHY MEZI EU A USA: NA POKRAJI DOTAČNÍ VÁLKY

SIGRID KAAG
Ministryně financí a místopředsedkyně vlády, Ministerstvo financí (Nizozemí)

WESTON STACEY
Výkonný ředitel, Americká obchodní komora v ČR (USA)

KAREL LANNOO
Výkonný ředitel, Centrum pro evropská politická studia (Belgie)

JAN MACHÁČEK
Předseda správní rady, Institut pro politiku a společnost (Česká republika)

MATEUSZ M. PIOTROWSKI
MODERÁTOR
Hlavní analytik pro politiku USA a transatlantické vztahy, Polský institut mezinárodních vztahů (Polsko)

ÚVOD

Transatlantické vztahy nabraly nových rozměrů zavedením zákona o snížení inflace (Inflation Reduction Act - IRA). Tento průlomový právní předpis má za cíl řešit rostoucí inflaci zavedením řady opatření, která mají stabilizovat ekonomiku USA. V této souvislosti jsou důsledky zákona na transatlantickou spolupráci a hospodářskou dynamiku zcela zásadní.

JSME NA POKRAJI DOTAČNÍ VÁLKY?

„Nikdy jsem nevěřila, že by šlo o dotační válku,“ vyjadřuje Sigrid Kaag, ministryně financí a místopředsedkyně vlády (Nizozemí), své přesvědčení, podle kterého IRA nebyla začátkem dotační války, a vyzdvihuje její přínosy pro evropské podniky.

Karel Lannoo, výkonný ředitel Centra pro evropská politická studia (Belgie), tento názor sdílí a zdůrazňuje, že skutečná soutěž spočívá v globálním dotačním závodě, do kterého je kromě USA a EU zapojená Čína. Podle něj je třeba, aby Brusel nejdříve řešil vlastní problémy, než začne kritizovat Spojené státy. Zároveň oceňuje odhodlání Washingtonu transformovat své hospodářství do ekologicky zodpovědné podoby.

Jan Macháček, předseda správní rady Institutu pro politiku a společnost (Česká republika), se však na IRA dívá skeptičtěji. Tvrdí, že technologický pokrok vzkvétá díky konkurenci soukromých společností a tržním silám, a varuje před vysokými dotacemi v otevřeném globálním obchodním systému.

„Jako Evropská unie bychom měli být trochu shovívavější a asertivnější a sebevědomější.“

SIGRID KAAG

CO NA TO ŘÍKÁ OBCHOD?

Weston Stacey, výkonný ředitel Americké obchodní komory v ČR (USA), přesouvá pozornost na pohled amerických podniků a tvrdí, že USA nejsou na pokraji dotační války, ale nacházejí se uprostřed významného technologického přechodu. Spojené státy si podle něj uvědomují klimatickou hrozbu a v důsledku toho taky nutnost přehodnotit své výrobky a výrobní metody. IRA se také chystá vložit velké množství peněz do nových udržitelných technologií a technologického rozvoje, aby se vyrovnala se změnou klimatu. Je také podle něj důležité investovat společně, abychom se stali technologickými lídry, a vyzývá ke kolektivnímu přístupu k rostoucí čínské hrozbě.

Kaag krátce zdůrazňuje potřebu konkurenceschopné reakce EU a důvěry v transatlantické vztahy. Ačkoli podle jeho konstatování existuje výzva, která vyžaduje reakci na úrovni Bruselu. Jednota v rámci Evropy, pokud jde o finanční aspekty, zůstává nedosažitelná. Akcentuje i důležitost rozvíjejících se trhů globálního Jihu.

„IRA možná EU zaskočila, ale přátelství je dostatečně silné na to, abychom reagovali vyspělou reakcí.“

SIGRID KAAG

„Ve hře jsou udržitelné technologie, které nám umožní zmírnit změnu klimatu.“

WESTON STACEY

Do centra pozornosti se dostává Rada pro obchod a technologie (TTC), přičemž diskuze se soustředí na její možnosti a vyhlídky v rámci transatlantických vztahů. Kaag se zasazuje o institucionalizaci TTC, která by usnadnila organizovaný dialog na úrovni EU a federální vlády USA.

„Jsme dostatečně zralí? Čím chceme být, až jako Evropané dospějeme?“

SIGRID KAAG

„Naše síla na finančním trhu je omezena naší politickou vůlí pokročit v těchto otázkách.“

SIGRID KAAG

Macháček zdůrazňuje význam svobody a volného obchodu a zasazuje se o jednodušší pravidla a nižší regulaci. Kaag a Stacey oponují a vyzdvihují podstatu demokracie jako schopnost kompromisu.

Účinné řízení IRA a širších vztahů mezi USA a EU vyžaduje závazek ke spolupráci, sdílení hodnot a strategickému myšlení. Společnou prací mohou tyto dva mocné subjekty překonat výzvy a udržet si vedoucí postavení na globální scéně

DOPORUČUJEME

- Obě strany by měly posílit komunikaci a dialogy na nejvyšší úrovni.
- Koordinované investice do čisté energie, zelené infrastruktury a udržitelných inovací mohou vytvořit společné cíle a posílit hospodářské vazby. Doporučujeme podporovat spolupráci mezi společnostmi, výzkumníky a institucemi z EU a USA.
- Spolupracovat na řešení obchodních sporů prostřednictvím vyjednávání, nikoliv se uchylovat k celním opatřením a sankcím.
- USA a EU by měly uznat globální vliv Číny a spolupracovat na vytvoření jednotného přístupu k řešení výzev, které představují čínské ekonomické postupy a její globální přítomnost. To by mohlo zahrnovat koordinované obchodní politiky, úsilí o kybernetickou bezpečnost a ochranu duševního vlastnictví.
- Zaměřit se spíše na hospodářskou spolupráci než na konkurenci. Společné investice do kritických průmyslových odvětví, infrastruktury a výzkumu mohou posílit hospodářské vazby a pomoci zmírnit hospodářský dopad IRA.

POLITICKÝ PANEL

POLITICKÉ VZTAHY MEZI EU A USA: GEOPOLITIČTÍ PARTNEŘI S ODCHYLNÝMI TENDENCEMI

JEFFREY GEDMIN
Zastupující předseda, Rádio Svobodná Evropa (USA)

LIISA-LY PAKOSTA
Předsedkyně, Parlamentní výbor pro záležitosti Evropské unie (Estonsko)

STEPHEN B. LONG
Docent, University of Richmond (USA)

LARS-ANDRÉ RICHTER
Projektový ředitel pro střední Evropu a pobaltské státy, Nadace Friedricha-Naumanna (Německo)

IRENA KRCHÁKOVÁ
MODERÁTORKA
Redaktorka, Česká televize (Česká republika)

ÚVOD

V oblasti politických vztahů se transatlantické partnerství nachází v komplexním prostředí s určitými odchylnými tendencemi. Probíhající válka na Ukrajině se stala zkouškou odolnosti tohoto spojenectví, přičemž nadcházející volby v Evropské unii i ve Spojených státech mohou mít významný dopad na jeho budoucí trajektorii.

JAK MOHOU PREZIDENTSKÉ VOLBY V USA V ROCE 2024 OVLIVNIT VÝVOJ UDÁLOSTÍ NA UKRAJINĚ?

Jeffrey Gedmin, zastupující předseda Rádia Svobodná Evropa (USA), zdůrazňuje paradoxní sjednocení západních zemí v důsledku konfliktu na Ukrajině. Pro formování budoucího přístupu podle něj bude zásadní výsledek voleb ve Spojených státech. Politika příštího prezidenta ovlivní, zda bude partnerství v podpoře země i nadále pevné, či klesne k vleklé zamrzlé válce.

„Ukrajina potřebuje více, a to naléhavě.“

JEFFREY GEDMIN

Lars-André Richter, projektový ředitel pro střední Evropu a pobaltské státy v Nadaci Friedricha-Naumanna (Německo), upozorňuje, že i po vyřešení ukrajinského konfliktu se objeví nové výzvy, zejména týkající se Číny. Lisa-Ly Pakosta, předsedkyně Parlamentního výboru pro záležitosti Evropské unie (Estonsko), si pochvaluje panující jednotu mezi západními zeměmi. Na druhou stranu i ta není dostatečná, zejména ve srovnání s úsilím USA a Velké Británie v podpoře Ukrajiny.

Stephen B. Long, docent na University of Richmond (USA), vyjadřuje obavy z možných rizik spojených s volbami v USA v roce 2024. Nejistota spojená s Trumpovou politikou vůči Ukrajině by mohla být nebezpečná.

„V případě jeho znovuzvolení existuje značné riziko, že USA ustoupí nebo sabotují probíhající úsilí.“

STEPHEN B. LONG

„Volby v roce 2024 budou představovat velké riziko.“

STEPHEN B. LONG

„Pokud bude Donald Trump znovu zvolen, Ukrajina bude mít problémy.“

JEFFREY GEDMIN

Jeffrey Gedmin jde ještě hlouběji a naznačuje, že v americké politice není něco v pořádku. Bez ohledu na to, zda se Donald Trump vrátí do úřadu, mohou strukturální kulturní problémy v zemi přetrvávat, což by mohlo mít negativní dopad na celé partnerství. Pakosta akcentuje funkčnost NATO jako hlavní priority bez ohledu na prezidentský úřad, neboť stabilita Ukrajiny má dopad na celou Evropu. Richter zmiňuje hrozivé důsledky, pokud by byl Trump znovu zvolen, a charakterizuje to jako katastrofu.

„Opětovné zvolení Trumpa by bylo katastrofou nejen pro USA, ale i pro mezinárodní společenství a myšlenku západní filozofie.“

LARS-ANDRÉ RICHTER

JE OSN OPĚT ZAMRZLOU INSTITUCÍ A JAK JE VNÍMÁN VLADIMIR PUTIN?

Rozhovor se poté přesouvá k efektivitě Organizace spojených národů a Stephen B. Long popisuje, jak Rada bezpečnosti OSN dnes připomíná svou neefektivitu z dob studené války. V diskusi charakterizuje současný stav OSN jako „sideshow“. Trvalá přítomnost Ruska v Radě bezpečnosti a využívání jeho práva veta, brání strukturálním změnám, což vede k přístupu Realpolitik v mezinárodních záležitostech.

Gedmin mluví o válce na Ukrajině jako o názorném příkladu toho, jak Rada bezpečnosti OSN selhává. Vyjadřuje politování nad tím, když v roce 2014 nebyla využita příležitost vyzbrojit Ukrajinu, a zdůrazňuje, že před přidělením prostředků je důležité mít jasnou vizi budoucnosti Ukrajiny.

Pokud jde o hodnocení Putinova postavení na mezinárodní scéně, Stephen B. Long připomíná jistou míru Putinova racionálního uvažování, i když se jeho cíle nemusí shodovat s perspektivami Západu. Long se také domnívá, že Putinovi nakonec racionálně dojde, že má ustoupit, nebo si nárokovat vítězství za jiných podmínek.

„Čas na vyzbrojení Ukrajiny byl v roce 2014 pro obranu a odstrašení a my jsme ho propásli.“

JEFFREY GEDMIN

„Přes všechnu transatlantickou jednotu a všechny dodávky, které jsme poskytli, jsme propásli jasnou vizi, jak tato válka skončí a jaká je vize pro Ukrajinu.“

JEFFREY GEDMIN

Lisa-Ly Pakosta i Jeffrey Gedmin upozorňují na to, že Putinovi v první řadě nejde o pověst. Západní ekonomické sankce nemají požadovaný dopad, protože ruský hodnotový systém a kultura se od západních výrazně liší.

Lars-André Richter kritizuje Putinův režim a charakterizuje jej jako propagandu řízenou mafií. Navzdory svému opovržení Richter varuje před podceňováním autoritářských režimů, protože jsou dobře obeznámeny s taktikou a strategií Západu.

PROČ JE ČÍNA SKUTEČNÝM PROBLÉMEM A JAK BY K NÍ MĚLO PŘISTUPOVAT TRANSATLANTICKÉ PARTNERSTVÍ?

V souvislosti s transatlantickým partnerstvím a jeho přístupem k Číně Jeffrey Gedmin upozorňuje na chybný odhad během pozvání Číny do mezinárodních organizací. Změnu jejího chování, které se od vstupu očekávalo, to ale podle něj bohužel nepřineslo. Vzestup Pekingu a jeho geopolitické ambice vyžadují nový vzor řešení.

Stephen B. Long vidí dvě existenční výzvy 21. století: změnu klimatu a vzestup Číny. Úplná izolace Číny podle něj nepřipadá v úvahu. Zmiňuje také význam ekonomického propojení pro předcházení konfliktů.

„Právě teď jsme nemotornými tanečními partnery s Čínou a nikdy nevíme, zda přistaneme na jejich noze, nebo oni na naší.“

STEPHEN B. LONG

„Vítězství na Ukrajině je životně důležité pro Ukrajinu, je životně důležité pro celý region a je životně důležité pro globální mezinárodní mír a bezpečnost.“

JEFFREY GEDMIN

Lisa-Ly Pakosta hovoří o politice EU vůči Číně jako o politice zaměřené na minimalizaci rizik v jejich partnerství. Významnou součástí této strategie jsou také obavy o životní prostředí ve spojení s čínskou ekonomikou.

Lars-André Richter varuje před ekonomickou závislostí na Číně a zdůrazňuje potřebu diverzifikace s cílem snížit vliv Pekingu a zmírnit rizika s tímto vlivem spojená.

Závěrem lze říci, že transatlantické partnerství čelí geopolitickým výzvám týkajících se jak Ukrajiny, vzestupu Číny, tak účinnosti mezinárodních institucí. Výsledky voleb v USA a EU budou hrát klíčovou roli při utváření budoucího směřování partnerství a řízení vztahů s Čínou a Ruskem bude vyžadovat strategické myšlení a koordinovaný přístup.

DOPORUČUJEME

- Udržovat spolehlivé komunikační kanály a pravidelné dialogy na vysoké úrovni pro zajištění jednotného postoje ke kritickým otázkám.
- Partnerství by se mělo soustředit na vytvoření jasné vize budoucnosti Ukrajiny, včetně stanovení žádoucího konečného stavu konfliktu a nastínění konkrétních kroků k jeho dosažení.
- V rámci partnerství je třeba považovat Čínu za hlavní geopolitickou výzvu a směřovat k jednotnému přístupu, který bude vyvažovat vzájemnou hospodářskou závislost s potřebou adresovat obavy z obchodních praktik, duševního vlastnictví a lidských práv.
- Nadále spolupracovat na podpoře demokracie, lidských práv a společných hodnot v rámci vztahů se zeměmi po celém světě.
- Kromě transatlantického partnerství je důležité podporovat globální aliance s podobně smýšlejícími zeměmi, což může posílit vliv partnerství na mezinárodní scéně.

BEZPEČNOSTNÍ PANEL

BEZPEČNOSTNÍ VZTAHY MEZI EU A USA: NÁSLEDKY RUSKÉ AGRESE

CHARLES A. KUPCHAN
Vedoucí pracovník, Rada pro zahraniční vztahy (USA)

LAURYNAS KASČIŪNAS
Vedoucí delegace, Parlamentní shromáždění OBSE (Litva)

JAROSLAV BŽOCH
Místopředseda, Parlamentní Zahraniční výbor a Výbor pro evropské záležitosti (Česká republika)

GRIGORE-KALEV STOICESCU
Diplomat a člen parlamentu, Výbor pro národní obranu (Estonsko)

DORKA TAKÁCSY
MODERÁTORKA
Výzkumná pracovnice, Centrum pro euro-atlantickou integraci a demokracii (Maďarsko)

ÚVOD

Ruská invaze na Ukrajinu nepochybně změnila podobu globální politiky, zejména dynamiku transatlantického partnerství. Pohledy našich odborníků osvětlují vyvíjející se povahu tohoto vztahu, reakci na krizi na Ukrajině a zásadní potřebu řešit domácí i mezinárodní výzvy při určování budoucnosti transatlantických vztahů.

CO ZPŮSOBILO, ŽE JE ZÁPAD NYNÍ JEDNOTNĚJŠÍ, NEŽ KDYKOLI PŘEDTÍM?

Charles A. Kupchan, vedoucí pracovník Rady pro zahraniční vztahy (USA), uvádí, že ruská invaze vyvolala změnu pozice Evropy jako ústředního bodu v rámci geopolitické strategie USA. V důsledku toho se Washington ocitá v situaci, kdy rozděluje své zdroje mezi dvě klíčové oblasti: Evropu a Asii. Navzdory přetrvávajícím turbulencím v transatlantických vztazích od konce studené války Kupchan zdůrazňuje naléhavou obavu současnosti – zranitelnost uvnitř samotných Spojených států. Tato zranitelnost zahrnuje domácí problémy, jako je vzestup neliberálního populismu a rasismu. To jsou podle něj tendence, které vyžadují stejnou pozornost jako problémy transatlantického partnerství.

„Ruská invaze vrátila Evropu do centra geopolitické strategie USA.“

CHARLES A. KUPCHAN

Jednota, kterou NATO projevilo v reakci na krizi na Ukrajině, Rusko zaskočila. Strategický posun NATO směrem k obrannému konceptu a jeho zvýšená přítomnost ve východní Evropě jsou podle Laurynase Kasčiūna, vedoucího delegace Parlamentního shromáždění OBSE (Litva), nesporně pozitivní. Tyto změny naznačují rozhodnější přístup v rámci bezpečnosti východního křídla aliance.

Grigore-Kalev Stoicescu, diplomat a člen Výboru pro národní obranu (Estonsko), zdůrazňuje, že NATO éru po skončení studené války nejen přečkalo, ale ve skutečnosti se rozšířilo a posílilo. Evropská unie má díky USA silný bezpečnostní rozměr, a vyzdvihuje závazek Spojených států zajistit bezpečnost Evropy.

„Dobrá strategie se netýká pouze žádoucího, ale také možného.“

CHARLES A. KUPCHAN

JE ČAS NA „PLÁN B“ PRO UKRAJINU?

Transatlantická koalice sice vykazuje pozoruhodnou stabilitu, Kupchan však zároveň upozorňuje na nutnost informovat veřejnost o tom, jak důležité je poskytovat pomoc Ukrajině i nadále. Přesto však sílí nálady, zejména v některých frakcích Republikánské strany, které se zasazují o snížení podpory. Kupchan naznačuje, že nastal čas pro otevřený dialog o „plánu B“ – alternativní strategii, která může zahrnovat přijetí zamrzlého konfliktu nebo diplomatického řešení tváří v tvář probíhající a potenciálně vleklé válce.

Podle Kasčiūna je nejsilnější strategií, jak zadržet Rusko, poskytnout Ukrajině neochvějnou podporu. Tento přístup znamená, že mezinárodní společenství musí nadále posilovat obranyschopnost Kyjeva a udržovat neústupný tlak na Moskvu.

„Musíme prosadit mír prostřednictvím síly.“

LAURYNAS KASČIŪNAS

Ruská invaze fakticky pohřbila koncept strategické autonomie EU a vzkřísila NATO jako organizaci kolektivní obrany. Ve světle těchto posunů Kupchan předpokládá rostoucí tlak USA na Evropu, aby zintenzivnila své příspěvky k partnerství v NATO. Zdůrazňuje také nutnost transatlantického společenství zapojit země globálního Jihu.

„Čím silnější bude Evropa, tím lepší bude partnerství se Spojenými státy, protože USA budou Evropě věnovat více pozornosti.“

CHARLES A. KUPCHAN

Jaroslav Bžoch, místopředseda Parlamentního zahraničního výboru a Výboru pro evropské záležitosti (Česká republika), uznává jistou míru přetrvávající rivality mezi Spojenými státy a Evropou, která je do značné míry dána jejich společným postavením jako ekonomických velmocí. Výzva, která před nimi stojí, je zdokonalit vzájemnou spolupráci a zároveň účinně zvládat ekonomickou rivalitu.

JAKÝ JE VZTAH DIPLOMACIE A RUSKA?

Agresivní chování Ruska je zakořeněno v jeho domácí politice. Stoicescu vyjadřuje skepsi ohledně důvěryhodnosti dohod s Moskvou a navrhuje, aby byl zvážen „plán B“, neboť dosavadní kroky Kremlu podkopávají důvěru.

Kupchan reaguje konstatováním, že Rusko bude dělat potíže bez ohledu na to, kdy, kde a jaká potíž to je. Varuje také před možným podceněním války na Ukrajině, protože by se mohla vymknout kontrole. Ačkoli Rusko neusiluje o přímou konfrontaci s Ukrajinou a NATO, situace zůstává nestabilní.

Stoicescu oponuje Kupchanově argumentaci a zdůrazňuje, že Ukrajina nemůže sama porazit Rusko, ale spíše potřebuje kolektivní akci, aby se osvobodila. Jaroslav Bžoch navrhuje diplomatický přístup a upozorňuje na chybné podceňování síly demokracie. Laurynas

„Tyran doma je tyranem i mimo svůj domov.“

GRIGORE-KALEV STOICESCU

Kasčiūnas vznáší zásadní otázku: jaký je konečný cíl podpory Ukrajiny? Vzápětí zmiňuje rozdíly mezi některými členskými zeměmi EU a USA ohledně toho, zda je cílem dlouhodobá obrana, nebo konečné vítězství.

Diskuze se přesouvá do problematiky ruského politického prostředí. Stoicescu a Bžoch zdůrazňují význam ruského lidu, který je potenciální hnací silou změn ve své zemi. Kupchan naopak mluví o odolnosti ruského režimu a Putinově dlouhodobé mocenské pozici. Jak tvrdí Stoicescu, pokud ukrajinské území přejde do ruského vlastnictví skrze válku, mohlo by to potenciálně podkopat mezinárodní právo a nastolit vládu „džungle“.

„Pokud ukrajinské území přejde válkou do ruského vlastnictví, můžeme mezinárodní právo okamžitě vyhodit do koše, protože by se z něj stalo právo džungle.“

GRIGORE-KALEV STOICESCU

„Pokud se Rusko z této války vyvlíkne, aniž by bylo vzato k odpovědnosti jak za válečné zločiny, tak za škody, které napáchalo, budeme mít v budoucnu mnohem větší problémy.“

GRIGORE-KALEV STOICESCU

JE BUDOUCNOST UKRAJINY BOJIŠTĚM PRO MEZINÁRODNÍ PRÁVO A PŘECHOD K ZÁPADU?

Rozhovor se přesouvá ke kritickému tématu postkonfliktní rekonstrukce Ukrajiny. Podle Kasčiūnase je v tomto ohledu třeba jednat okamžitě, i když válka stále trvá. Bžoch poznamenává, že firmy, které jsou ochotny participovat na obnově země, vyžadují záruky a nadnáší tím otázku, zda je poskytnou jednotlivé státy nebo EU.

„Největší porážkou pro Putina by byla Ukrajina jako úspěšná liberální demokracie ukotvená na Západě, a čím déle bude tato válka trvat, tím těžší bude pro Ukrajinu se do tohoto bodu dostat.“

CHARLES A. KUPCHAN

Dle Kupchana by byl úspěch Ukrajiny, jako liberální demokracie zakotvené na Západě, pro Putina významnou porážkou. Přesto také zdůrazňuje nutnost upřímného rozhovoru ohledně nejlepších ale reálných zájmů Ukrajiny.

„Vstupujeme do nejistého a drsného období mezinárodních dějin. To, jak dopadne, bude záviset na schopnosti Západu ukotvit tento přechod, udržet se pohromadě a obnovit důvěru v naše ekonomiky a demokratické instituce.“

CHARLES A. KUPCHAN

„Nevzdávám se nároku Ukrajiny na územní celistvost, ale myslím si, že bychom měli vést upřímný rozhovor o tom, co je v reálném zájmu Ukrajiny.“

CHARLES A. KUPCHAN

Současná kolektivní nálada je taková, že Západ vstupuje do nejistého a náročného období mezinárodních dějin. Výsledek bude záviset na schopnosti udržet soudržnost, obnovit důvěru v demokratické instituce a čelit mnohostranným výzvám, které představuje probíhající konflikt na Ukrajině.

DOPORUČUJEME

- EU a USA by měly v Evropě posílit své odstrašující schopnosti a závazek ke kolektivní bezpečnosti v rámci NATO.
- Transatlantičtí spojenci musí mít jednotný a neochvějný postoj k ruským akcím.
- Přestože je odstrašující pozice nezbytná a nesmíme zapomínat na význam demokracie, EU a USA by se měly aktivně zapojit do diplomatického úsilí o mírového řešení konfliktu.
- Je třeba pokračovat v poskytování politické, finanční a vojenské podpory Ukrajině, přičemž tato pomoc by měla být zaměřena nejen na pomoc při obraně, ale také na usnadnění obnovy a rekonstrukce země v období po skončení konfliktu.
- Máme povinnost zachovat transparentnost situace a informovat veřejnost o důvodech podpory Ukrajiny, neboť podpora veřejnosti je zásadní pro udržení dlouhodobých závazků.

elf
OPENING REMARKS

INSTITUTE FOR POLITICS AND SOCIETY

Evropské liberální fórum

Evropské liberální fórum bylo založeno Aliancí liberálů a demokratů pro Evropu (ALDE). Hlavní náplní práce nadace je pravidelné vydávání publikací na téma liberalismu a evropské veřejné politiky.

Nadace také poskytuje prostor pro diskusi o evropské politice a nabízí školení pro liberálně orientované občany. Jejím základním cílem je podpora aktivního občanství v Evropské unii. Nadace je tvořena řadou evropských think-tanků, politických nadací a institucí. Rozmanitost členů poskytuje bohaté znalosti a je stálým zdrojem inovací. Evropské liberální fórum umožňuje svým členům spolupracovat na evropských projektech.

ELF pracuje nejen v celé Evropě, ale také v sousedních státech EU. Mladistvý a dynamický charakter ELFu mu umožňuje hrát významnou roli při prosazování aktivního občanství, zapojování občanů do evropských otázek a budování otevřené, liberální Evropy.

europeanliberalforum

EurLiberalForum

eurliberalforum

@EuropeanLiberalForum

www.liberalforum.eu

Nadace Friedricha Naumanna pro svobodu

Nadace Friedricha Naumanna pro svobodu je německá liberální nadace s více než 60letou tradicí. Jejím cílem je podporovat hodnoty liberální demokracie, svobody a lidských práv ve více než 60 zemích světa. Ochranou a rozvojem svých statutárních projektů chce Nadace Friedricha Naumanna pro svobodu přispívat k utváření budoucnosti. Kromě toho napomáhá rozvoji demokratických a ústavních struktur podporou liberálních stran, nevládních organizací i talentovaných jednotlivců. Ústřední myšlenkou nadace je realizace svobody a odpovědnosti.

FriedrichNaumannStiftungFreiheit

FNFreiheit

stiftungfuerdiefreiheit

@stiftungfreiheit

www.freiheit.org

INSTITUT
PRO POLITIKU
A SPOLEČNOST

Institut pro politiku a společnost

Institut pro politiku a společnost je český think-tank založený v roce 2014. Posláním Institutu je zkvalitňování českého politického a veřejného prostředí prostřednictvím profesionální a otevřené diskuse a vytvoření živé platformy, která pojmenovává zásadní problémy, vypracovává jejich analýzy a nabízí návrhy pro jejich řešení formou spolupráce expertů a politiků, mezinárodních konferencí, seminářů, veřejných diskuzí, politických a společenských analýz dostupných celé české společnosti. Jsme přesvědčeni, že otevřená odborná diskuse a poznání podstaty a příčin jednotlivých problémů jsou nutným předpokladem jakéhokoli úspěšného řešení problémů současné společnosti.

Hlavními tématy, kterými se zabýváme, jsou zahraniční a bezpečnostní politika, obrana, evropské záležitosti, ale také vzdělávání, digitalizace, energetika, urbanismus, život ve městě a ve veřejném prostoru, hodnoty v politice a lidských právech u nás i v zahraničí.

politikaspolecnost

institutps

politika_spolecnost

@Institutpropolitikuaspolecnost

www.politikaspolecnost.cz

KONTAKT

Šárka Shoup

Výkonná ředitelka
Institut pro politiku a společnost

shoup@politicsandsociety.cz

+420 602 502 685

Kristína Majerčíková

Projektová manažerka
Institut pro politiku a společnost

majercikova@politicsandsociety.cz

+420 607 050 621

Publikováno Evropským liberálním fórem ve spolupráci s Institutem pro politiku a společnost a spolufinancováno Evropským parlamentem. Názory zde vyjádřené jsou výhradně názory autora (autorů). Tyto názory nemusí nutně odrážet názory Evropského parlamentu a/nebo Evropského liberálního fóra.

WWW.VYZVY-PRO-EVROPU.EU

Organizátor

elf

Partneři

FRIEDRICH NAUMANN FOUNDATION For Freedom.

INSTITUT PRO POLITIKU A SPOLEČNOST